

Lucie Josková
Markéta Pravdová
Eva Dvořáková

Nová společnost s ručením omezeným

PRÁVO – ÚČETNICTVÍ – DANĚ

- s. r. o. podle zákona o obchodních korporacích
- založení, vznik, zrušení, likvidace, zánik společnosti
- jednatel společnosti, jeho působnost a odpovědnost
- práva a povinnosti společníků
- vzor zakladatelské listiny společnosti

Lucie Josková
Markéta Pravdová
Eva Dvořáková

Nová **společnost s ručením omezeným**

PRÁVO – ÚČETNICTVÍ – DANĚ

3.
VYDÁNÍ

Grada publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Edice Právo pro praxi

**JUDr. Lucie Josková Ph.D., LL.M., Mgr. Ing. Markéta Pravdová,
JUDr. Eva Dvořáková**

*(Na předchozích vydání knihy se podíleli Mgr. Jan Šafránek,
Ing. Pěva Čouková, Mgr. Pavel Pravda)*

Nová společnost s ručením omezeným Právo – účetnictví – daně

3. vydání

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7 jako svou 6899. publikaci
Realizace obálky Vojtěch Kočí
Sazba Jan Šístek
Odpovědná redaktorka Ing. Michaela Průšová
Počet stran 240
Třetí vydání, Praha 2018
Vytiskla Tiskárna v Ráji, s. r. o., Pardubice

© GRADA Publishing, a.s., 2018

ISBN 978-80-247-2633-5 (ePub)
ISBN 978-80-247-2644-1 (pdf)
ISBN 978-80-271-0872-5 (print)

GRADA Publishing: tel.: 234 264 401, fax: 234 264 400, www.grada.cz

Obsah

I. Obecně o společnosti s ručením omezeným	9
1. Obchodní korporace	9
2. Charakteristické znaky společnosti s ručením omezeným	10
3. Právní úprava	12
a) Stav do 31. 12. 2013	12
b) Stav od 1. 1. 2014	12
4. Co se společnostmi, které vznikly do 31. 12. 2013?	15
a) Společnosti, které se podřídí nové úpravě	16
b) Společnosti, které se nepodřídí nové úpravě	17
c) Povinná úprava společenské smlouvy	19
d) Ujednání smluv o výkonu funkce a o odměně jednatele	20
5. Praktické využití	21
II. Založení a vznik společnosti, základní kapitál	23
1. Založení společnosti	23
a) Kdo může být společníkem?	23
b) Součinnost notáře – sepis společenské smlouvy	24
c) Založení společnosti na základě plné moci	25
d) Zápis firmy po založení společnosti	26
e) Zapojení znalce	26
f) Jednání před vznikem společnosti	27
g) Vnesení a správa vkladů	28
h) Získání oprávnění k podnikání	28
ch) Náklady spojené se vznikem společnosti	28
2. Vklad a základní kapitál	29
a) Vklad společníka do základního kapitálu	29
b) Peněžitý vklad a jeho splácení	30
c) Nepeněžitý vklad a jeho vnesení do společnosti	31
d) Vklady při zvyšování základního kapitálu	34
e) Základní kapitál	35
f) Zvyšování základního kapitálu	36
g) Snižování základního kapitálu	43
3. Účetnictví a daňové souvislosti vzniku společnosti	45
a) Zahajovací rozvaha	45
b) Účetní a daňové odpisování u nově vzniklé účetní jednotky	48
c) Odložená daň při vzniku společnosti	49
d) Daň z přidané hodnoty	49
4. Vznik společnosti	50
a) Návrh na zápis do obchodního rejstříku	50

Nová společnost s ručením omezeným

b) Zápis notářem	51
c) Lhůta pro podání návrhu	51
d) Přílohy	51
III. Společenská smlouva (zakladatelská listina)	55
1. Povinné náležitosti	55
a) Firma [§ 123 odst. 1 OZ, § 146 odst. 1 písm. a) ZOK]	56
b) Sídlo (§ 123 odst. 1 OZ)	56
c) Předmět podnikání / předmět činnosti [§ 123 odst. 1 OZ, § 146 odst. 1 písm. b) ZOK]	57
d) Určení společníků [§ 146 odst. 1 písm. c) ZOK]	57
e) Určení druhů podílů [§ 146 odst. 1 písm. d) ZOK]	58
f) Výše vkladu [§ 146 odst. 1 písm. e) ZOK, § 146 odst. 2 písm. a) ZOK] ...	59
g) Výše základního kapitálu [§ 123 odst. 1 OZ, § 146 odst. 1 písm. f) ZOK]	60
h) Jednatelé [§ 123 odst. 1 OZ, § 146 odst. 1 písm. g) ZOK]	60
ch) Správce vkladů [§ 146 odst. 2 písm. c) ZOK]	61
i) Údaje o nepeněžitém vkladu [§ 146 odst. 2 písm. d) ZOK]	61
2. Další možná ustanovení předvídaná zákonem	62
a) Změna společenské smlouvy (§ 147 odst. 1 ZOK)	62
b) Podíl na zisku (§ 161 ZOK)	62
c) Příplatková povinnost (§ 162 ZOK)	63
d) Určení postupu nakládání s uvolněným podílem (§ 214 ZOK)	64
e) Vypořádací podíl (§ 36 ZOK)	64
f) Podíl na likvidačním zůstatku (§ 37 ZOK)	65
g) Kmenový list (§ 137 ZOK)	66
h) Vyloučení rozhodování mimo valnou hromadu (per rollam) (§ 175 odst. 1 ZOK)	66
ch) Vyloučení dodatečného hlasování (§ 174 ZOK)	67
i) Zákaz rozdělení podílu (§ 43 ZOK)	67
j) Vyloučení přechodu podílu na dědice/právního nástupce (§ 42 ZOK)	67
k) Lhůta pro podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku (§ 9 ZOK)	68
l) Důvody pro zrušení společnosti soudem	68
3. Další možná ustanovení, která zákon nepředvídá	68
4. Vady společenské smlouvy	69
5. Změny společenské smlouvy	69
IV. Postavení společníků	73
1. Podíl	73
a) Kolik podílů má jeden společník?	73
b) Výše podílu	73
c) Různé druhy podílů	74
d) Kmenový list	75
e) Zastavení podílu	77
f) Ocenění podílu	77

2.	Práva společníků	85
	a) Právo na podíl na zisku, záloha na podíl na zisku	85
	b) Právo na podíl na likvidačním zůstatku	92
	c) Právo na informace	95
	d) Právo účastnit se a hlasovat na valné hromadě	98
	e) Společnická žaloba	103
	f) Právo domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady	105
3.	Povinnosti společníků	109
	a) Povinnost loajality společníka	109
	b) Vkladová povinnost	109
	c) Ručení společníků	111
	d) Příplatková povinnost	112
	e) Povinnost odevzdat kmenový list	114
	f) Ručení společníků v postavení vlivné/ovládající osoby	114
4.	Seznam společníků	115
	a) Význam seznamu společníků	115
	b) Forma a způsob vedení	115
	c) Údaje zapisované do seznamu společníků	115
V.	Změna společníků	119
1.	Převod podílu	119
	a) Obecně k převodu podílu	119
	b) Převod na jiného společníka	120
	c) Převod na třetí osobu	122
	d) Smlouva o převodu podílu	123
	e) Převod kmenového listu	124
	f) Daňové dopady převodu podílu – fyzická osoba	124
	g) Daňové dopady převodu podílu – právnická osoba	125
2.	Dohoda o ukončení účasti	126
3.	Vystoupení společníka	126
4.	Vyloučení společníka	128
	a) Vyloučení pro zvlášť závažné porušení povinnosti	128
	b) Vyloučení pro nesplnění vkladové nebo příplatkové povinnosti	129
5.	Zrušení účasti společníka soudem	130
6.	Dědění podílu	131
7.	Zánik účasti společníka v souvislosti s insolvenčním řízením	132
8.	Zánik účasti společníka v souvislosti s exekucí (výkonem rozhodnutí)	133
9.	Uvolněný podíl a nakládání s ním	134
	a) Převoditelnost podílu není vyloučena ani omezena	134
	b) Převoditelnost podílu je vyloučena/omezena, zvláštní úprava ve společenské smlouvě	135
10.	Účetní a daňové dopady uvolněného podílu	136

Nová společnost s ručením omezeným

VI. Orgány společnosti	139
1. Valná hromada	139
a) Působnost valné hromady	139
b) Svolání valné hromady	155
c) Průběh valné hromady	162
d) Zápis z jednání valné hromady	166
e) Rozhodování mimo zasedání valné hromady – rozhodování <i>per rollam</i>	168
f) Společnost s jediným společníkem	170
2. Jednatel	170
a) Postavení jednatele	170
b) Předpoklady pro výkon funkce jednatele	172
c) Vznik a zánik funkce	179
d) Působnost jednatele	184
e) Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku	189
f) Následky porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře	192
g) Vydání prospěchu a ručení jednatele v případě úpadku	193
h) Pravidla střetu zájmů, zákaz konkurence	194
ch) Smlouva o výkonu funkce a odměňování jednatele	195
i) Souběh funkcí	198
j) Daně a pojištění	199
3. Ostatní orgány	200
a) Dozorčí rada	200
b) Výbor pro audit	202
c) Další orgány	203
VII. Zrušení, likvidace a zánik společnosti	205
1. Zrušení	205
a) Zrušení právním jednáním	205
b) Nedobrovolné zrušení	206
c) Uplynutí doby	208
d) Dosažením účelu	208
2. Likvidace	208
a) Obecně k likvidaci	209
b) Kdy k likvidaci nedochází?	209
c) Vstup do likvidace	210
d) Likvidátor	210
e) Postup likvidace	216
f) Věřitelé společnosti v likvidaci	226
g) Likvidace společnosti s nedostatkem majetku	228
3. Zánik	228
Přehled zkratk	231
Vzor – Zakladatelská listina společnosti	233

I. Obecně o společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je jednou z možných právních forem, které lze využít pro podnikání v České republice. Jedná se o obchodní korporaci – obchodní společnost, která je řazena mezi společnosti kapitálové. Její základní výhodou je omezené ručení společníků za dluhy společnosti a flexibilní úprava, která společníkům umožňuje vytvořit společnost podle svých potřeb.

1. Obchodní korporace

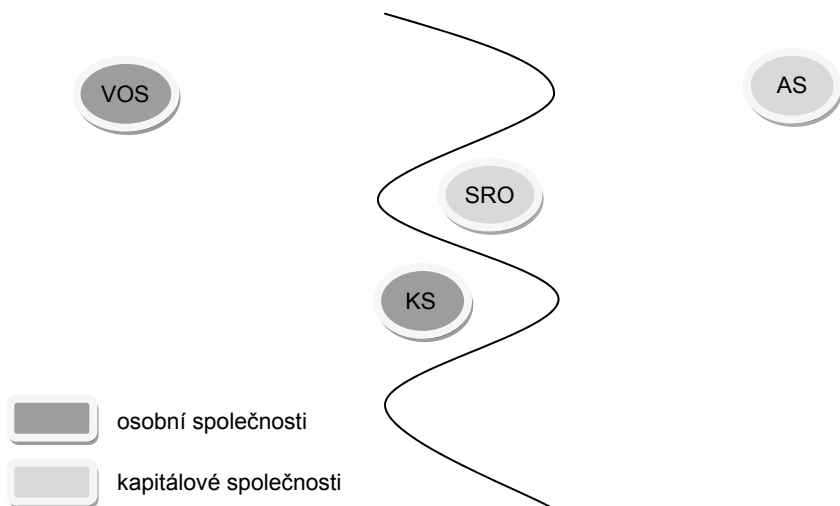
Korporace je právnická osoba, která je tvořena společenstvím osob (§ 210 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, dále též jen „OZ“). Zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, dále též jen „ZOK“) zavádí nový pojem – **obchodní korporace**, kterými rozumí obchodní společnosti a družstva (§ 1 odst. 1 ZOK).

Obchodními společnostmi (dále hovoříme jen o společnostech) jsou veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.

U společností dále zákon o obchodních korporacích rozlišuje mezi **společnostmi osobními a kapitálovými**. Rozhodující pro toto rozlišení je skutečnost, zda je v popředí zájmu osobní účast (odborné schopnosti, vlastnosti apod. společníka) nebo kapitálová účast (tj. vklad) společníků; pro kapitálové společnosti je typické omezené ručení společníků za dluhy společnosti. Mezi osobní společnosti zákon řadí veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost a mezi společnosti kapitálové společnost s ručením omezeným a akciovou společnost (§ 1 odst. 2 ZOK). Ve skutečnosti je toto dělení umělé, neboť i u osobních společností (zejména komanditní společnosti) je významný vklad společníka (srov. vklad komanditisty u komanditní společnosti) a u kapitálových společností (zejména společnost s ručením omezeným) osobní kvality společníků. Tuto skutečnost zachycuje schéma na následující straně.

Za společnosti jsou považovány i tzv. **nadnárodní formy** – evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Jedná se o společnosti, které primárně reguluje evropské právo [evropské nařízení č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti (SE),

Nová společnost s ručením omezeným

respektive evropské nařízení č. 2137/85, o zřízení Evropského hospodářského zájmového sdružení (EHZS)], a jež tak znají všechny členské státy EU.

Družstvem se podle zákona o obchodních korporacích rozumí družstvo a evropská družstevní společnost (jedná se o nadnárodní formu družstva, pro kterou se primárně použije evropské nařízení č. 1435/2003, o statutu evropské družstevní společnosti). Ač mají družstva některé společné znaky s obchodními společnostmi (vytvářejí například základní kapitál), v řadě aspektů se liší (typická je otevřenost družstva, tj. možnost nabývat a pozbývat členství bez nutnosti měnit stanov, či účel, kterým je primárně podpora svých členů) a tvoří tak vedle společností zvláštní skupinu obchodních korporací.

2. Charakteristické znaky společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je tradičně řazena mezi kapitálové společnosti (viz také výslovně § 1 odst. 2 ZOK). To znamená, že v popředí zájmu je vklad společníka, nikoliv jeho osobní kvality. V praxi ovšem osobnost společníka často hraje značnou roli a společnost s ručením omezeným se tak v některých aspektech přibližuje společnostem osobním. Velmi často jsou například společníci zároveň jednateli společnosti, společenská smlouva výrazně omezuje (či dokonce vylučuje) převod podílu, popř. ukládá společníkovi povinnost podílet se na činnosti společnosti, například povinnost pro společnost pracovat za využití svých osobnostních, odborných kvalit atd.

Typickými znaky společnosti s ručením omezeným jsou:

- **Omezené ručení společníků** – Společníci ručí za dluhy společnosti pouze v rozsahu, v jakém nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění (§ 132 odst. 1 ZOK). Jakmile tedy všichni společníci splatí svůj vklad a toto úplné splacení všech vkladů je zapsáno do obchodního rejstříku, společníci za dluhy společnosti za trvání společnosti nikterak neručí. Výjimkou je případné ručení společníků jako vlivných osob v případě, že společnost není v důsledku ovlivnění schopna dluhy plnit (§ 71 odst. 3 ZOK), a možné ručení společníka – vlivné osoby při úpadku společnosti (§ 68 ve spojení s § 76 odst. 3 ZOK), popř. ručení společníka fakticky vykonávajícího funkci statutárního orgánu (tzv. *shadow director*, § 68 ve spojení s § 69 odst. 2 ZOK). Pokud ovšem některý ze společníků vklad nesplatil nebo správný rozsah splacení vkladu není zapsán do obchodního rejstříku a věřitel se nemůže domoci plnění svého dluhu na společnosti, může požadovat plnění po kterémkoliv ze společníků (byť by daný společník svůj vklad již splatil). Podmínkou pro řádné uplatnění plnění po společníkovi je skutečnost, že věřitel nejdříve neúspěšně písemně vyzval společnost k plnění (výjimkou jsou případy, kdy věřitel nemůže výzvu uskutečnit nebo je nepochybné, že dlužník dluh nesplní, § 2021 odst. 1 OZ). Rozsah je omezen výší nesplněných vkladů všech společníků, přičemž rozhodující je zápis v obchodním rejstříku v okamžiku dojití výzvy k plnění společníkovi. Krom toho společník ručí za dluhy zaniklé společnosti (podrobně viz část sedmá).
- **Základní kapitál** – Tradiční (a podle zřejmě převažujícího názoru již překonaná) funkce základního kapitálu jako „jistoty“ pro věřitele, která má kompenzovat omezené ručení společníků, je v zákoně o obchodních korporacích zásadně oslabena. Podle § 142 odst. 1 ZOK může vklad – a u jednočlenné společnosti tedy i základní kapitál – odpovídat 1 Kč. Přesto společnost s ručením omezeným i nadále základní kapitál povinně vytváří [§ 146 odst. 1 písm. f) ZOK]. Jeho minimální výše však může odpovídat počtu společníků (přesněji počtu podílů, pokud by měl některý ze společníků více podílů) vynásobených jednou korunou. K základnímu kapitálu více viz část druhá.
- **Omezený počet společníků** – Byť zákon počet společníků nikterak neomezuje, mají společnosti s ručením omezeným typicky úzký okruh společníků. Tito společníci jsou také velmi často zároveň jednateli společnosti a podílejí se tak aktivně na činnosti společnosti. S omezeným počtem společníků souvisí i omezení, či dokonce vyloučení převoditelnosti podílů na jiné osoby.
- **Flexibilita a relativní jednoduchost úpravy** – Zákon přenechává společníkům značné možnosti při formování konkrétního uspořádání společnosti a jejich práv a povinností.

Nová společnost s ručením omezeným

To je zřejmé například z ustanovení o společenské smlouvě. Úprava je přitom ve srovnání s úpravou akciové společnosti jednodušší a méně přísná. Tato flexibilita a relativní jednoduchost však zároveň klade zvýšené nároky na společníky v tom směru, aby věnovali přípravě společenské smlouvy dostatečnou pozornost.

3. Právní úprava

a) Stav do 31. 12. 2013

Do 31. 12. 2013 byla společnost s ručením omezeným upravena v **obchodním zákoníku** (zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, též jen „ObchZ“). Nevýhodou úpravy byla zejména aplikovatelnost části ustanovení určených pro akciové společnosti i na tuto právní formu (například § 196a ObchZ upravující pravidla vnitřního obchodování).

b) Stav od 1. 1. 2014

Společnost s ručením omezeným je nyní upravena zejm. (pomineme-li zvláštní předpisy) v **zákoně o obchodních korporacích**. Část relevantní úpravy nicméně nalezneme také v **občanském zákoníku**, který obsahuje obecnou úpravu právnických osob. Nová úprava společnosti s ručením omezeným tak bude mít čtyři vrstvy:

1.	OZ	Právnické osoby – Obecná ustanovení (§ 118–209)	Např. firma, jednání s péčí řádného hospodáře, zrušení a likvidace
2.	OZ	Právnické osoby – Korporace – Obecně o korporacích (§ 210–213)	Např. povinnost loajality společníka
3.	OZ	Právnické osoby – Korporace – Spolek (§ 214–302)	Podle § 3 odst. 1 ZOK se ustanovení OZ o spolcích použijí, jen stanoví-li tak ZOK výslovně. Jedná se zejména o úpravu vyloučení společníka v prodlení, neplatnost usnesení valné hromady a právo na přiměřené zadostiučinění.
4.	ZOK	Obchodní korporace – Obecná ustanovení (§ 1–94), Společnost s ručením omezeným (§ 132–242)	

Nevýhodou nastíněné koncepce právní úpravy je skutečnost, že není soustředěna do jednoho právního předpisu, ale do dvou zákonů, které navíc na sebe vzájemně odkazují,

a to někdy i opakovaně. To může ve svém důsledku způsobovat určitou nepřehlednost pro čtenáře a uživatele.

Je-li problematika upravena jak v občanském zákoníku, tak v zákoně o obchodních korporacích, platí, že **speciální úprava** (tj. ustanovení zákona o obchodních korporacích o společnosti s ručením omezeným, popřípadě obecná ustanovení zákona o obchodních korporacích vztahující se na všechny obchodní korporace) **má přednost před úpravou obecnou** (obsaženou v občanském zákoníku). Je nicméně třeba uvést, že v některých případech je obtížné rozhodnout, která z paralelních úprav má postavení úpravy speciální a má tedy při aplikaci přednost.

Níže uvádíme přehled ustanovení zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku, kde je **zejména upravena uvedená problematika**:

Problematika	Právní úprava ZOK/OZ	Poznámky
Založení a vznik společnosti	§ 122–126 OZ § 8–10 ZOK § 146–148 ZOK	Společnost se zakládá právním jednáním ve formě notářského zápisu a vzniká zápisem do obchodního rejstříku.
Jednání společnosti před zápisem do obchodního rejstříku	§ 127 OZ	Jednat za společnost lze ještě před jejím vznikem.
Neplatnost společnosti	§ 128–131 OZ § 92 ZOK	Po vzniku společnosti nelze určit, že nevznikla, ale zásadní vady při zakládání mohou způsobit její neplatnost. Po prohlášení za neplatnou vstupuje společnost do likvidace.
Vklad, základní kapitál	§ 15–30 ZOK § 142–145 ZOK	Společnost vytváří povinně základní kapitál, byť jeho minimální výše není stanovena.
Podíl (vč. podílu na zisku a podílu na likvidačním zůstatku)	§ 31–43 ZOK § 133 ZOK § 135–138 ZOK	Účast společníka ve společnosti je označena jako podíl. S podílem lze spojit různá práva a povinnosti a vytvořit tak zvláštní druhy podílů. Základními majetkovými právy společníka, která z podílu vyplývají, jsou právo na podíl na zisku a právo na podíl na likvidačním zůstatku.

Nová společnost s ručením omezeným

Problematika	Právní úprava ZOK/OZ	Poznámky
Firma	§ 132–135 OZ § 423–428 OZ § 132 odst. 2 ZOK	Firma je jméno, pod kterým je společnost zapsána v obchodním rejstříku. Její součástí je dodatek o právní formě společnosti (například „s. r. o.“).
Sídlo	§ 136–137 OZ § 429 OZ	Sídlo je místem, kde veřejnost může se společností vstupovat v kontakt. V zakladatelském právním jednání je možno uvést pouze název obce.
Jednatel	§ 151–165 OZ § 5 ZOK § 44 odst. 3, 5 ZOK § 46–47 ZOK § 51–57 ZOK § 59–69 ZOK § 194–199 ZOK	Statutárním orgánem společnosti je jeden nebo více jednatelů. Jednatel zastupuje společnost, zajišťuje obchodní vedení a vykonává i zbytkovou působnost (tj. vše, co nespadá do působnosti valné hromady nebo jiného orgánu společnosti).
Valná hromada	§ 44 odst. 1 ZOK § 45 ZOK § 48 ZOK § 167–193 ZOK § 245, 258–261 OZ	Nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada, která rozhoduje o klíčových záležitostech společnosti. Jejimi členy jsou všichni společníci.
Dozorčí rada	§ 201 ZOK	Dozorčí rada se zřizuje dobrovolně. Jejím hlavním úkolem (je-li zřízena) je kontrola činnosti jednatelů.
Postavení společníka	§ 212 OZ § 150–166 ZOK	Základní povinností společníka je povinnost loajality. Další povinností je vkladová povinnost, případně povinnosti vymezené společenskou smlouvou. Mezi klíčová práva patří právo na podíl na zisku a právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní.
Změny výše základního kapitálu	§ 216–240 ZOK	Základní kapitál společnosti lze zvýšit či snížit jen přesně definovaným postupem.

Problematika	Právní úprava ZOK/OZ	Poznámky
Zrušení a likvidace společnosti	§ 168–173 OZ § 187–209 OZ § 93–94 ZOK § 241–242 ZOK	Zánik společnosti je dvoufázový – nejdříve dochází k zrušení a teprve výmazem z obchodního rejstříku společnost zaniká. Mezi zrušením a zánikem pravidelně dochází k likvidaci (zpeněžení majetku a vyrovnání dluhů společnosti).
Jednočlenná společnost	§ 11–14 ZOK	Společnost může založit i jen jediný společník, popřípadě mohou být všechny podíly postupně soustředěny v rukou jediného společníka.
Koncernové právo	§ 71–91 ZOK	Koncernové právo řeší důsledky jednorázového i trvalého ovlivňování společnosti k jejímu neprospěchu.

Nová úprava – tedy občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích – se bez dalšího použije **pouze na společnosti, které vznikly (tj. byly zapsány do obchodního rejstříku) po 1. 1. 2014**. Společnosti vzniklé do 31. 12. 2013 si mohou zvolit, zda se podřídí nové úpravě jako celku, nebo se i nadále řídit také obchodním zákoníkem (viz níže bod 4).

4. Co se společnostmi, které vznikly do 31. 12. 2013?

Vztah nové (občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích) a původní (obchodní zákoník) úpravy řeší **přechodná ustanovení**, která jsou obsažena v závěru obou předpisů (ke společnostem se vztahují zejména ustanovení § 3041 a § 3042 OZ a § 775 a § 777 ZOK). Jejich smyslem je určit pravidla pro použití nových předpisů na právní vztahy vzniklé za účinnosti předpisů původních (zejména obchodního zákoníku). Přechodná ustanovení nového občanského zákoníku i zákona o obchodních korporacích jsou nicméně velmi nepřehledná a zčásti si navzájem odporují. To vyvolává řadu nejasností (viz dále).

Společnosti, které vznikly do 31. 12. 2013, mají dvě možnosti. Buď se cíleně podřídí nové úpravě a nadále se budou řídit pouze zákonem o obchodních korporacích a občanským zákoníkem, anebo se nepodřídí a bude pro ně – zjednodušeně řečeno – platit zčásti obchodní zákoník a zčásti nová úprava.

Nová společnost s ručením omezeným

Ať již se společnost rozhodla nové právní úpravě podřídit či nikoliv, byla povinna **do 1. 7. 2014 upravit svou společenskou smlouvu** tak, aby vyhovovala ustanovením nové právní úpravy, od kterých se nelze odchýlit (taková ustanovení jsou označována jako kogentní či donucující, § 777 odst. 2 ZOK).

a) Společnosti, které se podřídí nové úpravě

Pokud se chce společnost podřídit zákonu o obchodních korporacích (a zároveň i občanskému zákoníku) jako celku, musí tak učinit **změnou společenské smlouvy** a údaj o této skutečnosti zapsat do obchodního rejstříku. Jedná-li se o společnost s jediným společníkem, musí být změněna zakladatelská listina, a to ve formě notářského zápisu (Vrchní soud v Praze, sp. zn. 7 Cmo 411/2014). Od okamžiku, kdy bude zápis o podřízení se zákonu o obchodních korporacích zveřejněn v obchodním rejstříku, bude se společnost řídit výlučně zákonem o obchodních korporacích (a občanským zákoníkem, § 777 odst. 5 ZOK).

Změnu společenské smlouvy (zakladatelské listiny) je možné formulovat například takto:

→ Společnost Alfa s. r. o. se v souladu s § 777 odst. 5 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) podřizuje tomuto zákonu jako celku.

Podle formulace zákona o obchodních korporacích bylo možné se nové právní úpravě podřídit do 1. 1. 2016. Spornou otázku, zda se bude zákonu o obchodních korporacích možné podřídit i po uplynutí této lhůty, vyřešil Nejvyšší soud (stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Cpjn 204/2015). Volba nového práva je tak **přípustná i po uplynutí 1. 1. 2016**.

Zásadní **výhodou** podřízení se nové úpravě je jistota, jaká zákonná ustanovení budou pro společnost platit.

Podřízení se s sebou ovšem nese i **nevýhody**. Společníci se vystavují riziku, že se zásadně změní jejich postavení. Nová právní úprava totiž některá pravidla obchodního zákoníku obrací. Pokud proto společníci vycházeli z toho, že se uplatní zákonná úprava a dotčenou problematiku neupravili přímo ve společenské smlouvě, mohou být nemile překvapeni změnou svých práv a povinností.

Příklad

Podle obchodního zákoníku mohl společník společnosti s ručením omezeným převést svůj obchodní podíl na jiného společníka pouze se souhlasem valné hromady (společenská smlouva mohla stanovit něco jiného, § 115 odst. 1 ObchZ). Společníci byli s takovou úpravou spokojeni a společenská smlouva žádné zvláštní ustanovení v tomto směru neobsahuje. Pokud se společnost podřídí zákonu o obchodních korporacích, potom bude platit, že každý společník může svůj podíl převést na jiného společníka bez dalšího (§ 207 odst. 1 ZOK).

Souhlasu valné hromady tedy nebude potřeba (také v tomto případě je samozřejmě možné společenskou smlouvu změnit).

Navíc i nadále budou platit ustanovení společenské smlouvy (pokud nejsou v rozporu s ustanoveními zákona o obchodních korporacích či nového občanského zákoníku, od kterých se nelze odchýlit).

Příklad

Společnost s ručením omezeným má ve společenské smlouvě ustanovení o tom, že vytváří rezervní fond a pravidla pro jeho tvorbu. Ačkoliv podle nové úpravy zásadně není rezervní fond třeba vytvářet, společnost bude povinna respektovat úpravu ve společenské smlouvě a fond i nadále doplňovat (společenskou smlouvu je samozřejmě možno změnit).

b) Společnosti, které se nepodřídí nové úpravě

Společnost se nové úpravě podřídít nemusí. Přesto i pro ni bude platit **převážně nová úprava**; ustanovení obchodního zákoníku mohou být rozhodná pouze pro práva a povinnosti společníků. Nové úpravě se tak nelze vyhnout.

Podle přechodných ustanovení se na společnosti, které vznikly ještě před 1. 1. 2014, vždy **použijí donucující (kogentní) ustanovení občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích**. Z nové právní úpravy ovšem jednoznačně nevyplývá, která ustanovení nových předpisů lze považovat za kogentní a která nikoliv, a ani právní teorie v tomto směru nenabízí uspokojivé řešení. Příkladem kogentních ustanovení je (a to je nesporné) úprava vzniku a zániku společnosti (včetně likvidace), struktury jejích orgánů či otázky jednání za společnost. Mezi kogentní ustanovení dále patří i způsob rozhodování valné hromady. Z tohoto důvodu platí i pro společnosti, které se nové právní úpravě nepodřídily, možnost rozhodovat mimo zasedání valné hromady (per rollam) podle nové úpravy (tj. bez nutnosti pořizovat o rozhodování notářský zápis tam, kde se jinak vyžaduje), pokud rozhodování per rollam společenská smlouva výslovně nevylučuje (Vrchní soud v Praze, sp. zn. 7 Cmo 455/2014).

Dále bude mít pro společnost velký význam **společenská smlouva** (zakladatelská listina) a pravidla tam uvedená. Předpokladem použití takových pravidel je, že neodporují kogentním ustanovením zákona o obchodních korporacích (občanského zákoníku). Není však jasné, zda ustanovení společenské smlouvy musí vyhovovat taktéž kogentním ustanovením obchodního zákoníku. Pokud se totiž přikloníme k závěru, že ustanovení společenských smluv nemusí respektovat kogentní ustanovení obchodního zákoníku (a tedy obchodní zákoník jako takový, protože od dispozitivních ustanovení se lze samozřejmě ve společenské smlouvě odchýlit), potom umožníme, aby společníci změnou svých společenských smluv „vyzobávali“ výhody nové právní úpravy, aniž by se zároveň byli nuceni

Nová společnost s ručením omezeným

této úpravě jako celku podřídít. Nejvyšší soud nicméně takový postup výslovně připustil (stanovisko, sp. zn. Cpjn 204/2015).

Příklad

Obchodní zákoník nepřipouštěl, aby obchodní podíly společnosti s ručením omezeným byly vtěleny do cenného papíru (§ 61 odst. 1 ZOK). Toto ustanovení lze bezesporu považovat za kogentní. Zákon o obchodních korporacích naproti tomu umožňuje, aby společenská smlouva určila, že podíl společníka je představován cenným papírem – kmenovým listem (§ 137 ZOK). Podle Nejvyššího soudu může kmenové listy vydat i společnost, která vznikla do 31. 12. 2013 a nepodřídila se nové úpravě.

Součástí společenských smluv se automaticky stanou dosavadní ustanovení obchodního zákoníku (všechna, tj. bez rozlišení na kogentní a dispozitivní), která upravovala práva a povinnosti společníků (§ 777 odst. 4 ZOK). Společnost se tedy neřídí obchodním zákoníkem jako takovým (ten už byl zrušen), ale společenskou smlouvou, jejíž součástí se stala vybraná ustanovení obchodního zákoníku. Začlenění pravidel obchodního zákoníku do společenské smlouvy je omezeno ve dvou směrech. Předně se nesmí jednat o ustanovení odporující kogentním pravidlům nové úpravy. Krom toho se může jednat pouze o ustanovení upravující práva a povinnosti společníků. Přitom panují značné pochybnosti o tom, co mezi práva a povinnosti společníků spadá a co už nikoliv. Je nesporné, že mezi práva společníka spadají práva majetková (zejména právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku, právo na vypořádací podíl). Pochybnosti naopak panují u práv podílet se na řízení společnosti (zejména právo na informace, právo účastnit se valné hromady či právo hlasovat). Pod práva společníka je dále zahrnováno oprávnění převést podíl. Stejně tak tam bude patřit základní povinnost společníka – povinnost splatit vklad. V literatuře se nicméně objevily pochybnosti, zda by se tento výčet neměl rozšířit o ustanovení upravující postupy, které do práv a povinností společníků (nepřímo) zasahují – příkladem může být problematika působnosti valné hromady a výkonu akcionářských práv na ní. Krom toho je třeba poukázat na skutečnost, že ustanovení obchodního zákoníku (který byl zrušen) upravující práva a povinnosti společníků by zřejmě (názory se liší) měla být zapracována do společenské smlouvy; úplné a aktuální znění společenské smlouvy musí být uloženo do sbírky listin (§ 197 ZOK).

Taktéž u řady **dalších otázek** není jednoznačné, jakou úpravou se budou řídit. S ohledem na zásadu, že se zákonem o obchodních korporacích řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne jeho účinnosti (§ 775 ZOK), se domníváme, že to zpravidla bude zákon o obchodních korporacích (a občanský zákoník).

Příklad

Společnosti byly do 31. 12. 2013 povinny při převodu (nabytí) majetku přesahujícího desetinu základního kapitálu na spřízněnou osobu stanovit hodnotu majetku na základě posudku znalce (§ 196a odst. 3 ve spojení s § 135 odst. 2 ObchZ). Zákon o obchodních korporacích obdobné ustanovení pro společnosti s ručením omezeným neobsahuje. Budeme-li vycházet z toho, že se použije nová právní úprava, není takový převod na (ze) společnost s ručením omezeným podroben omezením.

S ohledem na výše uvedené lze jednoznačně **doporučit, aby se společnosti podřídily** právní úpravě obsažené v zákoně o obchodních korporacích jako celku (a – byť tak zákon nestanoví – tím i občanskému zákoníku). S nečinností v tomto směru je spojeno mnoho nejasností a rizik.

Závěrem je třeba upozornit, že taktéž společnosti, které se nové úpravě nepodřídí, musí přizpůsobit své společenské smlouvy kogentním ustanovením nové právní úpravy.

c) Povinná úprava společenské smlouvy

Společnosti (bez ohledu na to, zda se nové právní úpravě podřídí či nikoliv) byly povinny **do 1. 7. 2014** své společenské smlouvy upravit tak, aby odpovídaly kogentním ustanovením zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku a tyto dokumenty doručit do sbírky listin. Byť lhůta uplynula, ne všechny společnosti zákonné povinnosti vyhověly. Pro přehlednost uvádíme, že nutné byly zejména následující změny.

V prvé řadě bylo nutné společenskou smlouvu **doplnit o povinné náležitosti** dle zákona o obchodních korporacích. Zákon o obchodních korporacích požaduje (na rozdíl od zrušeného obchodního zákoníku), aby součástí společenské smlouvy byly i následující skutečnosti (§ 146 odst. 1 ZOK, § 123 OZ):

- **Určení počtu jednatelů** [§ 146 odst. 1 písm. g) ZOK] – Pokud společenská smlouva počet jednatelů neobsahuje, je třeba společenskou smlouvu o tento údaj doplnit. Údaj o počtu jednatelů obchodní zákoník nepožadoval, judikatura (Vrchní soud v Praze, sp. zn. 7 Cmo 530/2008) nicméně dovodila, že není-li ve společenské smlouvě určen počet jednatelů, je dán tento počet počtem prvních jednatelů [jejichž jména se ve společenské smlouvě uvádí, § 110 odst. 1 písm. e) ObchZ], a proto byl do společenských smluv řadou společností tento údaj doplněn.
- **Určení druhů podílů každého společníka a práv a povinností s nimi spojených** – Tento údaj je potřebný pouze v případě, dovoluje-li společenská smlouva vznik různých druhů podílů [§ 146 odst. 1 písm. d) ZOK]. Pokud tedy po nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích změna společenské smlouvy neumožnila různé druhy podílů, do společenské smlouvy není třeba v tomto směru provádět žádné změny, byť výslovné určení, že „Vznik podílů různého druhu není přípustný.“ lze jen doporučit.

Nová společnost s ručením omezeným

Při změnách společenské smlouvy pozor na skutečnost, že podle § 147 odst. 1 ZOK může být **společenská smlouva měněna jen dohodou všech společníků**; kompetence valné hromady měnit společenskou smlouvu musí být ve společenské smlouvě výslovně upravena.

Podle aktuální judikatury přitom **není nutné o změně společenské smlouvy rozhodovat, pokud ke změně došlo na základě zákona**. K 1. 1. 2014 totiž automaticky došlo ke zrušení těch ustanovení společenské smlouvy, která odporovala kogentním ustanovením zákona. Jednatel je v takovém případě pouze povinen v souladu s § 197 ZOK vyhotovit aktuální znění společenské smlouvy a uložit ho do sbírky listin (Vrchní soud v Praze, sp. zn. 7 Cmo 273/2014 nebo Nejvyšší soud ČR, sp. zn. 29 Cdo 5347/2014; podrobně viz příklad níže).

Příklad

Příkladem je změna způsobu jednání za společnost. Zatímco podle původní právní úpravy měly společnosti vlastní vůli, kterou projevovaly prostřednictvím jednání svých jednatelů, nová úprava vychází z toho, že jednatelé zastupují společnost (podrobně viz kapitola o jednatelech). Obsahuje-li proto společenská smlouva ustanovení „Jménem společnosti jedná jednatel samostatně“, jedná se o úpravu odporující kogentním ustanovením nového práva. Tato úprava tak přestala platit již 1. 1. 2014. Nahrazení tohoto ustanovení zněním „Jednatel společnosti může společnost zastupovat ve všech věcech“ proto pouze reflektuje nastalou zákonnou změnu a není třeba rozhodovat o změně společenské smlouvy. Dalším příkladem je doplnění určité základní číslovky vyjadřující počet jednatelů.

V případě, že společnost do 1. 7. 2014 nepřizpůsobila svou společenskou smlouvu zákonu o obchodních korporacích, rejstříkový soud ji vyzve ke splnění této povinnosti a stanoví dodatečnou lhůtu. Nebude-li společenská smlouva upravena v dodatečné lhůtě, soud na návrh (rejstříkového soudu nebo osoby, která osvědčí právní zájem) společnost **zruší a nařídí její likvidaci**.

d) Ujednání smluv o výkonu funkce a o odměně jednatele

Zákon o obchodních korporacích upravuje smlouvu o výkonu funkce velmi podrobně; detailně jsou rozepsána zejména ustanovení o odměňování (§ 59–60). Velmi obecně řečeno, má **jednatel nárok na odměnu za výkon funkce jen v případě, že je odměna sjednána v písemné smlouvě o výkonu funkce, smlouva splňuje obsahové náležitosti požadované zákonem a schválila ji valná hromada**. Lze proto očekávat, že pokud byla uzavírána smlouva o výkonu funkce před 1. 1. 2014 (aniž bylo přihlédnuto k ustanovením zákona o obchodních korporacích), nebude odpovídat nárokům zákona o obchodních korporacích a bude třeba ji ve stanovené lhůtě upravit. Ujednání smluv o výkonu funkce a o odměně jednatele bylo třeba přizpůsobit zákonu o obchodních korporacích do **1. 7. 2014**. Pokud tato povinnost splněna nebyla, vykonává jednatel svou funkci od **2. 7. 2014 bezplatně**